

בירורים בהלכה

תפילת השיכור בפורים

הטעמים שייכים בעיקר בשיכור, מסתבר ששייכים גם בשתוי, כיוון שדעתו כבר מתחילה שלא להיות מיושבת עליו, ולא ראוי לעמוד כך להתפלל.

כעין ההסבר השני עולה גם מתוך דברי הגראי"ה קוק (סידור עולת ראייה א, עמ' תמ) שביאר, שהתפילה היא כעין קרבן. וכשם שעל הקרבן יש להקריב באופן שלא דבוק בו שום דבר רע, כן תפילתו של השיכור, שדבוק בה דבר רע. אמנם, לפי"ז חידש, שייתכן שבפורים, שהשתיה היא מצווה, מותר לשתוי להתפלל, כיוון שביום זה גם צורכי הגוף מוקדשים לשמים, ויש בזה צד של לימוד זכות (אמנם הדגיש שבשיכור ממש אי אפשר להתיר זאת, 'שצ"ע אם הוא מהמצוה', ואכמ"ל בגדרי שכרות דפורים. ועיי' במועדי הראיה [מהדורה ישנה עמ' רס-רסב] הסבר מעט שונה, שבפורים כשעומדים להתפלל, הפחד מפני הקב"ה מפיג את היין, ונראה שזהו לפי הטעם שהתפילה אסורה מפני ביטול הכוונה, ועי"ע מש"כ הרצי"ה במכתב, הודפס בניצני ארץ יא).

כדי למנוע מצב זה, כתב במנהגי מהרי"ל: "שמנהג אושטרייך שבפורים מתפללים מנחה גדולה ואוכלין סעודת פורים אחר חצות היום והולכין ואוכלין כל הלילה, דאם סועדין מקודם היה להן שעת מנחה שעת שכרות ותפלת שכור תועבה".

"וחנה היא מדברת על לבה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע ויחשבה עלי לשיכורה" – "מכאן ששכור אסור להתפלל" (ברכות לא, א).

חז"ל (עירובין סד, א-ב) עמדו על שני סוגי שתוינים: 'שתוי' ו'שיכור'. מי שאינו יכול לעמוד בפני המלך, מוגדר שיכור, ואף אם התפלל לא יצא ידי חובה. הגדרת ה'שתוי' היא אדם ששתה רביעית יין ומעלה (עי' משנ"ב צט סק"ב שמדובר ששתה בבת אחת, וללא תוספת מים), ולמרות שהוא יכול לעמוד בפני המלך, לכתחילה לא יתפלל, אך אם כבר התפלל יצא ידי חובה (לגבי ברכות עולה חלוקה נוספת מתוך דברי השו"ע, בין מי שמי שיכול לעמוד בפני המלך אך דיבורו מסודר וברור שיכול לברך לכתחילה, לבין מי שאינו יכול לעמוד בפני המלך שהראשונים הסתפקו האם יכול לברך או שלא).

מדברי הרמ"א (צט, ג) משמע שאם השתוי יכול להסתכל בספר, ועל ידי כך יתכוון בתפילתו – ג"כ מותר להתפלל (אך המשנ"ב סק"ז כתב שלא ראוי לנהוג כן).

מדוע שיכור אסור בתפילה? מדברי הרמב"ם (תפילה ד, יז) עולה שזהו חוסר יכולת להתרכז ולהתכוון בתפילה. אך ניתן להסביר גם באופן אחר, שהתפילה עצמה במצב של שכרות היא דבר מתועב, כעין המתפלל בפני צואה (שני הטעמים הובאו בערוה"ש שם. ועיי' בספר השתיה ושכרות בהלכה ח"א שהביא מס' נפק"מ בין הטעמים). נראה, שלמרות שלכאורה שני